

Factsheet intergenerationale ongelijkheid

Metten van intergenerationale ongelijkheid

Intergenerationele ongelijkheid beschrijft de relatie tussen ouders en kinderen. In de kansenatlas bepalen we de positie van ouders door hun positie in de inkomensverdeling van Nederland. Deze inkomenspositie geeft informatie over de omstandigheden waarin kinderen opgroeien. De uitkomsten van hun kinderen meten we aan de hand van drie indicatoren als de kinderen 28 jaar oud zijn: hun onderwijsprestaties, hun inkomens- en arbeidsmarktpositie, en hun gezondheid.

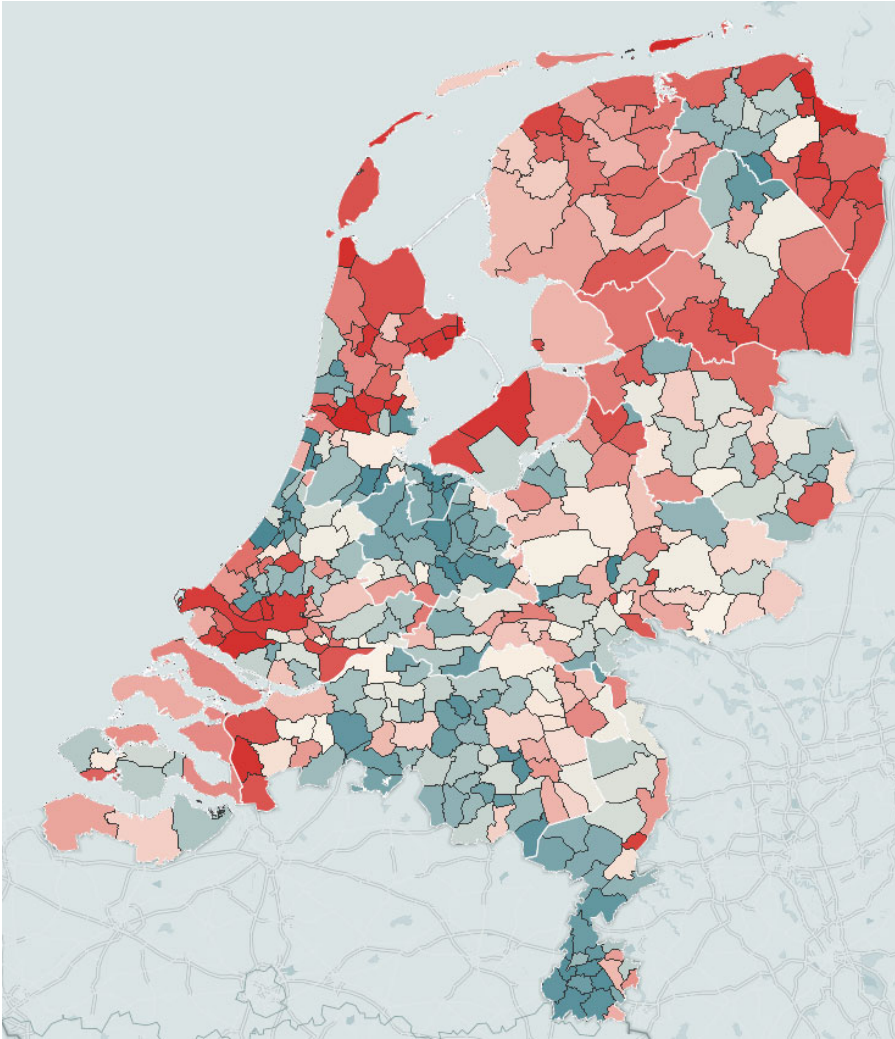
Onderwijs

Onderwijsuitkomsten worden op een aantal manieren zichtbaar in de kansenatlas: het opleidingsniveau aan de hand van het gemiddelde aantal jaren onderwijs per gemeente, het percentage jongvolwassenen dat is opgegroeid in een gemeente en ten minste een hbo-opleiding heeft afgerond en de gemiddelde toetscore in het primair onderwijs van alle jongvolwassenen per gemeente waar ze zijn opgegroeid. De focus in deze factsheet ligt op de laatste variabele.

De toetscore is gebaseerd op de cito-eindtoets die bij bijna alle kinderen in Nederland wordt afgenomen. Deze score is gemeten voor leerlingen die een eindtoets hebben gemaakt in de periode 2006 tot en met 2018. Scores op alternatieve toetsen zijn vertaald naar de citoschaal die loopt van 501 tot en met 550. Met een score tussen 501 en 523 wordt een basisberoepsgerichte leerweg aanbevolen, met een score 524-528 een kaderberoepsgerichte leerweg, met 529-536 een gemengde/theoretische leerweg, met 537-544 een havo-opleiding en vanaf 545 een vwo-opleiding. De citoscore geeft een indicatie van het onderwijsniveau dat kinderen aankunnen en is een belangrijke voorspeller van het toekomstig inkomen.

De mediane en gemiddelde toetscore is gelijk aan 535 wat betekent dat gemiddeld gezien het schooladvies op een gemengde/theoretische leerweg zou moeten uitkomen. De variatie in toetsscores is vrij fors (Figuur 1). Op Schiermonnikoog en in de gemeentes Zaanstad, Delfzijl en Enkhuizen ligt de gemiddelde score lager dan 533 terwijl in Bunnik, Laren, Wassenaar, Gooise Meren, Oegstgeest en Rozendaal de gemiddelde score hoger dan 539 is.

Figuur 1 Verdeling van de toetscores in het primair onderwijs in Nederland

Noot Er zijn 388 Nederlandse gemeentes. Rood betekent een relatief lage toetscore, blauw een relatief hoge

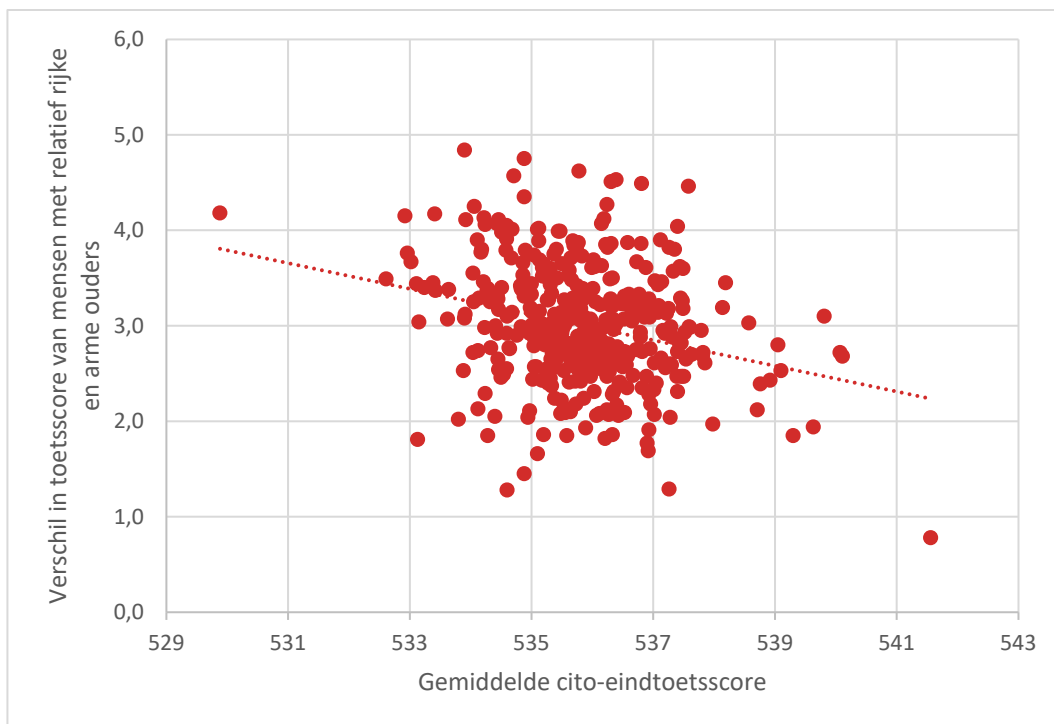
Bron: SEO Kansenatlas (2021)

Verschillen tussen kinderen die opgroeien in relatief arme en rijke gezinnen bedragen gemiddeld drie punten op de toetscore.¹ De hoogte van dit gezinsinkomen is als volgt bepaald: ouders met een laag inkomen (het 25ste percentiel van de verdeling), een mediaan inkomen en een relatief hoog inkomen (het 75ste percentiel). Kinderen die opgroeien in gezinnen met een inkomen op het 25ste percentiel behalen een gemiddelde toetscore van 534, terwijl kinderen die opgroeien in gezinnen met een inkomen op het 75ste percentiel een toetscore van 537 behalen. Naarmate het gemiddelde

lager ligt, zijn de verschillen in toetscores groter. In Delfzijl is het verschil ruim 4 punten, terwijl het in Laren nog geen twee punten betreft. Figuur 2 laat deze negatieve correlatie zien. Het negatieve verband komt voornamelijk tot stand door de lage scores van kinderen uit relatief arme gezinnen en niet zozeer door achterblijvende scores van kinderen uit relatief rijke gezinnen. Het lijkt er dus op dat het voor kinderen uit relatief rijke gezinnen minder verschil maakt waar ze opgroeien, terwijl dit voor kinderen uit relatief arme gezinnen wel van belang lijkt te zijn.

¹ Dit zijn ongewogen gemiddeldes op basis van gemiddeldes per gemeente.

Figuur 2 Het verschil in prestaties in het primair onderwijs is groter naarmate het niveau lager is wat voornamelijk wordt gedreven door de lage scores van kinderen uit arme gezinnen

Noot: De bolletjes zijn 388 Nederlandse gemeentes. De correlatie is gebaseerd op ongewogen gemiddeldes

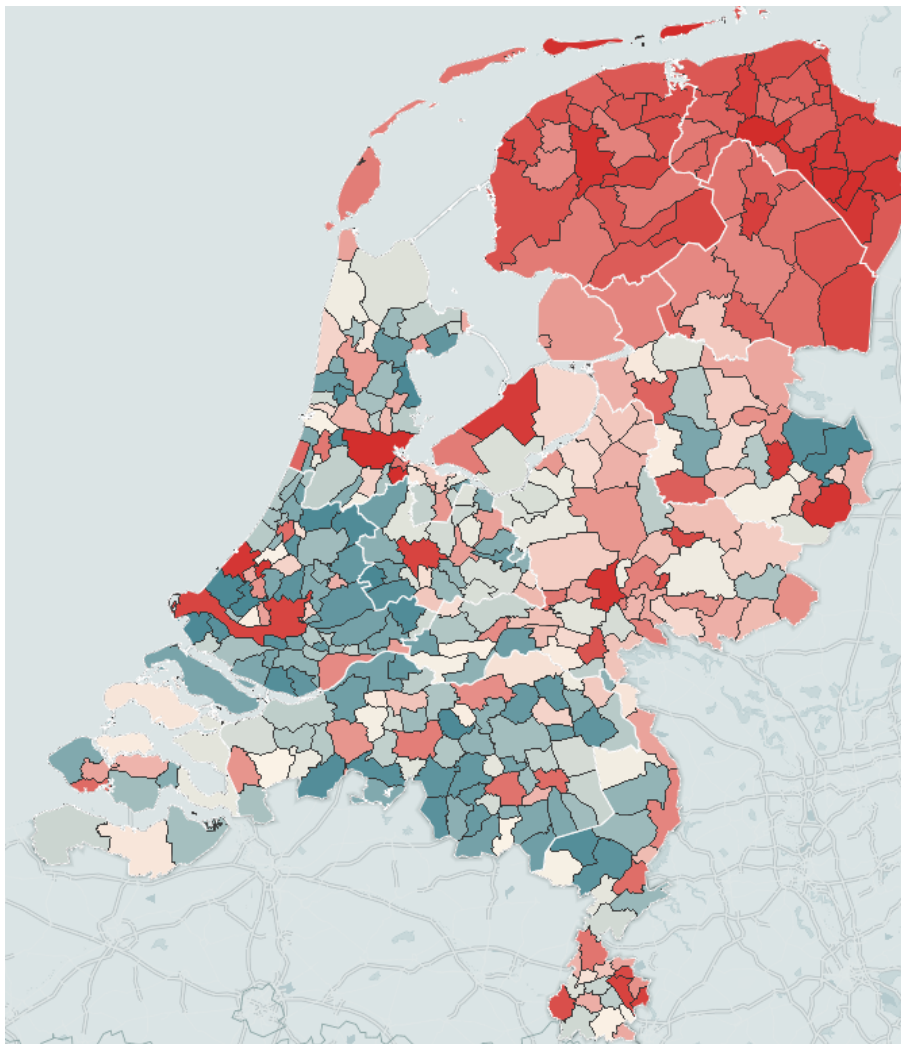
Bron: SEO Kansenatlas (2021)

Persoonlijk inkomen

Inkomens en arbeidsparticipatie worden op een aantal manieren zichtbaar in de kansenatlas. Inkomen wordt op twee manieren gemeten: persoonlijk inkomen en gezamenlijk inkomen. Participatie wordt gemeten aan de hand van arbeidsparticipatie en het aantal bijstandsuitkeringen. In deze factsheet belichten we het persoonlijk inkomen.

Het gemiddelde persoonlijk inkomen van jongvolwassenen (op 28-jarige leeftijd) op basis van de gemeente waarin ze zijn opgegroeid verschilt sterk in Nederland (Figuur 3). Op Schiermonnikoog en Ameland en in de gemeentes Groningen, Pekela, Hoogezand-Sappemeer en Amsterdam ligt het inkomen onder de € 30.000, terwijl het persoonlijk inkomen in de gemeentes Haaren, Westland, Edam-Volendam, Oudewater en Midden-Delftland boven de € 37.000 ligt. Het gemiddelde persoonlijk inkomen op basis van gemiddeldes van gemeentes in Nederland bedraagt afgerond € 34.000.

Figuur 3 Persoonlijk inkomen op 28-jarige leeftijd

Noot: Er zijn 388 Nederlandse gemeentes. Rood betekent een relatief laag persoonlijk inkomen, blauw een relatief hoog inkomen.

Bron: SEO Kansenatlas (2021)

De hoogte van dit inkomen hangt samen met de gemeente waarin kinderen opgroeien en met de positie van ouders in de inkomensverdeling. In de kansenatlas zijn ouders met een laag inkomen (het 25ste percentiel van de verdeling), een mediaan inkomen en een relatief hoog inkomen (het 75ste percentiel) onderscheiden.² Verschillen in het persoonlijk inkomen van jongvolwassenen op basis van verschillen in het inkomen van ouders lopen sterk uiteen, van nog geen € 1.000 op

Vlieland en in de gemeentes Baarle-Nassau en Laren tot ruim € 7.000 per jaar in de gemeente Pekela. Het gemiddelde verschil in het persoonlijke jaarinkomen in Nederland tussen jongvolwassenen die zijn opgegroeid in relatief rijke en arme gezinnen bedraagt € 4.200 per jaar.

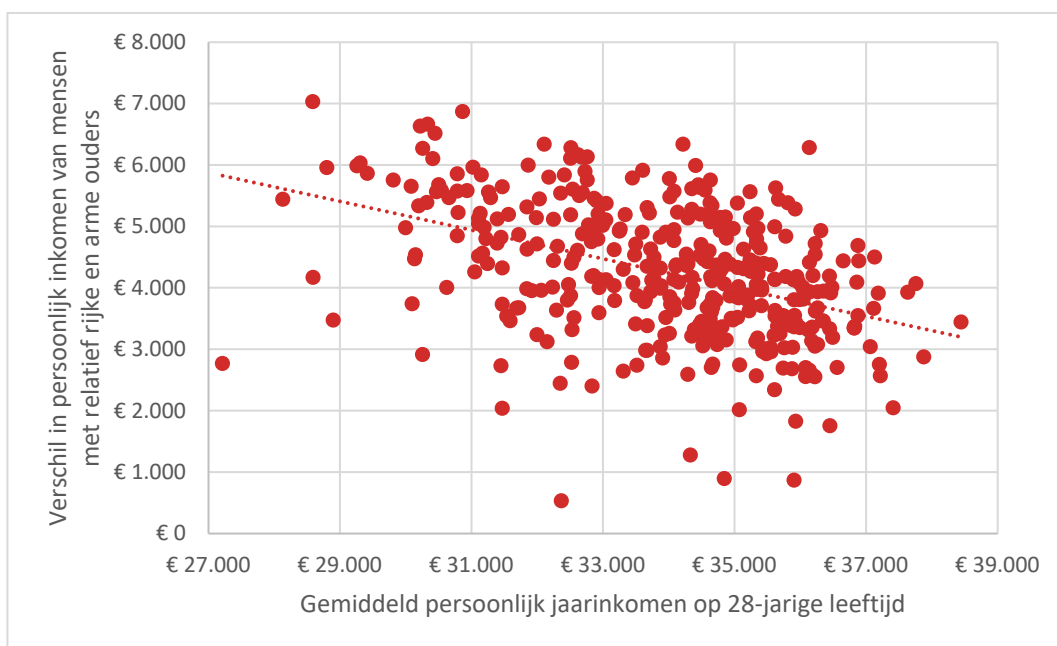
Er bestaat een negatieve correlatie tussen het persoonlijke inkomen en de ongelijkheid van dat

² Het gemiddelde persoonlijk jaarinkomen van jongvolwassenen met ouders op het 25ste percentiel van de inkomensverdeling bedraagt afgerond € 32.000 en op het 75ste percentiel € 36.300. De mediaan ligt op € 34.200. Het gaat hier om ongewogen gemiddeldes tussen gemeentes.

persoonlijke inkomen (door het verschil te nemen van het inkomen van jongvolwassenen met relatief rijke en arme ouders). Figuur 4 laat zien dat naarmate het persoonlijke inkomen van jongvolwassenen lager is, het verschil tussen kinderen die zijn opgegroeid in relatief rijke en arme gezinnen toeneemt. Dit verschil komt vooral tot stand doordat jongvolwassenen uit relatief arme gezinnen een relatief laag persoonlijk

jaarinkomen hebben in gemeentes met een relatief laag gemiddeld persoonlijk jaarinkomen. Er is geen duidelijk verband met de verschillen tussen jongvolwassenen die in relatief rijke gezinnen zijn opgegroeid. Het lijkt er dus op dat het inkomen van kinderen die opgroeien in relatief arme gezinnen sterker afhangt van de gemeente waarin zij opgroeien dan voor kinderen die opgroeien in relatief rijke gezinnen.

Figuur 4 Negatieve correlatie tussen het persoonlijke jaarinkomen en de ongelijkheid van dat inkomen wordt vooral veroorzaakt door lage inkomens in relatief arme gezinnen

Noot: De bolletjes zijn 388 Nederlandse gemeentes. De correlatie is gebaseerd op ongewogen gemiddeldes.
 Bron: SEO Kansenatlas (2021)

Gezondheid

Het meten van gezondheid met objectieve maten die relevant zijn voor de gehele populatie jongvolwassenen is complex. Er is in de kansenatlas gekozen voor het meten van gezondheid op basis van medicijngebruik. Het gaat om drie maten: het gebruik van verschillende medicijn groepen als indicator voor algehele gezondheid, het gebruik van antidepressiva en antipsychotica als indicator voor de geestelijke gezondheid en het gebruik van relatief zware pijnstillers (opioïden) als indicator voor het onderdrukken van pijn. Deze indicatoren zijn gebaseerd op door medici verstrekte

medicatie. In de factsheet richten we ons op de eerste indicator, het gebruik van verschillende typen medicijnen.

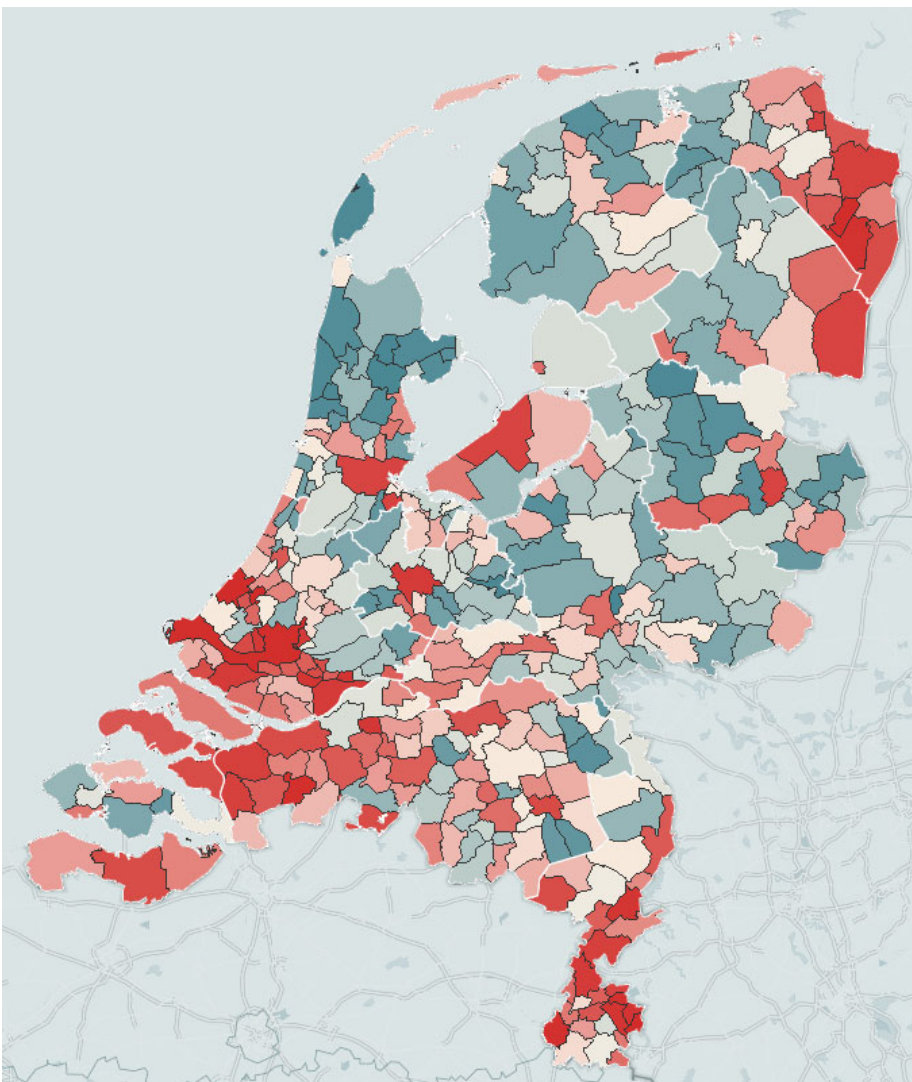
Gemiddeld gezien gebruiken jongvolwassenen in Nederland bijna 1,2 verschillende medicijn groepen. De spreiding is aanzienlijk (Figuur 5) met een relatief laag gebruik in de gemeentes Rozendaal, Koggenland, Opmeer en Woudenberg en een relatief hoog gebruik in Den Haag, Maastricht, Rotterdam, Pekela en Kerkrade. Mensen die zijn opgegroeid in relatief rijke gezinnen gebruiken gemiddeld minder medicatie dan mensen die zijn opgegroeid in relatief arme gezinnen. Het

verschil is ruim 0,1 op een schaal van 0,9 tot 1,5 in Nederland.

Figuur 6 laat de correlatie zien tussen het gebruik van medicatie en de verschillen tussen mensen die zijn opgegroeid in arme en rijke gezinnen. Een negatief verschil betekent dat mensen uit relatief arme gezinnen vaker medicatie krijgen voorgeschreven dan mensen uit relatief rijke gezinnen. Als we het gebruik van

voorgeschreven medicatie als maat voor algehele gezondheid definiëren dan zien we ook hier dat naarmate de algehele gezondheid slechter is de verschillen tussen mensen die zijn opgegroeid in arme en rijke gezinnen groter is. Ook hier worden de verschillen voornamelijk veroorzaakt door de slechtere gezondheid van mensen uit relatief arme gezinnen in gemeentes waar de algehele gezondheid lager ligt.

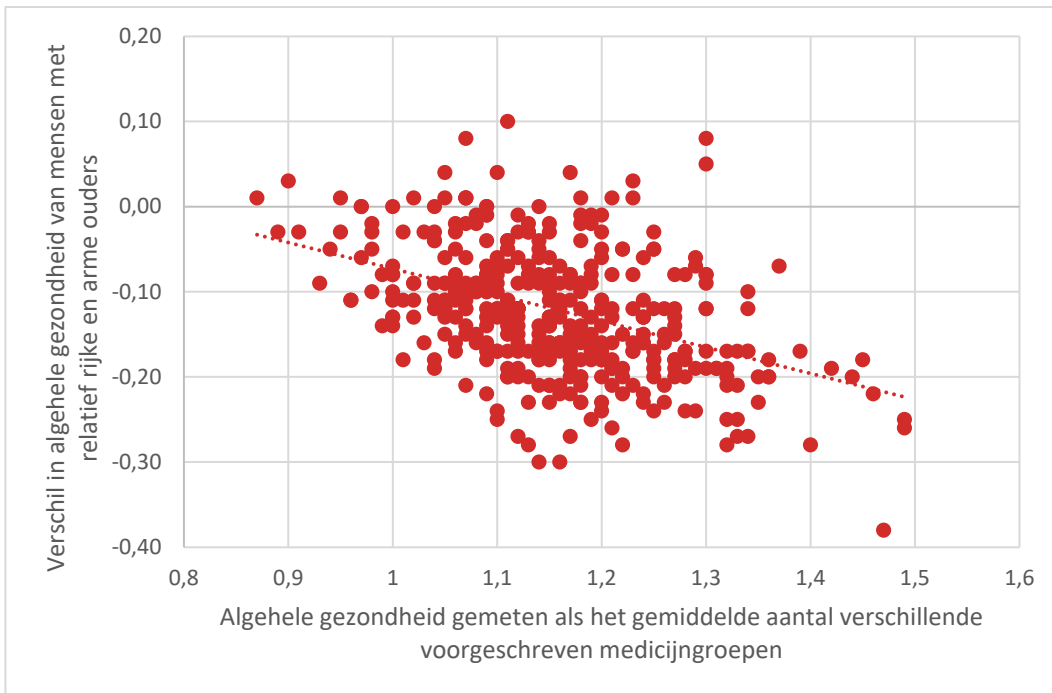
Figuur 5 Medicijngebruik in Nederland verschilt fors

Noot: Er zijn 388 Nederlandse gemeentes. Rood betekent een hoog medicijngebruik, blauw een relatief laag gebruik.

Bron: SEO Kansenatlas (2021)

Figuur 6 Negatieve correlatie tussen het algehele gezondheidsniveau en de verschillen in gezondheid die vooral wordt gedreven door slechtere gezondheid in arme gezinnen

Noot: De bolletjes zijn 388 Nederlandse gemeentes. De correlatie is gebaseerd op ongewogen gemiddeldes.

Bron: SEO Kansenatlas (2021)